

L'Artur Juanmartí és un professional del món de l'arquitectura que viu amb un peu a la seva comarca, el Pallars Jussà, i l'altre a la capital catalana: Barcelona. Tres dies a la setmana els passa a la terra de les seves arrels i els dedica a visitar les obres, contactar amb els clients i fer les tasques pròpies dels ajuntaments. És l'arquitecte municipal de tres poblacions: Talarn, La Pobla de Segur i Baix Pallars. La feina que generen aquests tres pobles la realitza al despatx a Barcelona, una ciutat que li ofereix "més possibilitats ja que tens al teu abast infraestructures i serveis que no hi ha al Pallars".

Juanmartí ens parla de la tasca que fa en dues de les poblacions on treballa: "Tant el municipi de Talarn com el de Baix Pallars són molt petits i amb característiques diferents. El primer té el planejament aprovat i l'altre no. L'objectiu de l'arquitecte d'aquests petits ajuntaments és assessorar tant els interessats a fer obres com el propi ajuntament. Si hi ha planejament la tasca és més senzilla: aconsellant i indicant els criteris a seguir a tècnics i particulars, en cas de dubte" però afegeix: "El problema d'un municipi com Baix Pallars és que en no disposar de cap figura de planejament aprovada les actuacions queden determinades per una normativa més general i, per tant, més inconcreta".

El nostre arquitecte ens explica que treballar en aquests petits municipis es fa "més per ganes, amor i interès cap a la terra que no per la quantitat de projectes que puguis realitzar perquè el volum de feina és baix". El municipi de Baix Pallars és una agrupació de 25 nuclis que havien estat habitats -avui, una part es troben despoblats- amb uns 350 habitants en tot el municipi. "La declaració per part del Departament de Cultura de dos monuments històrics i dos conjunts històrics d'interès nacional l'any 1995 ha generat una situació especial en aquest municipi. La declaració de monument històric afecta l'antiga abadia benedictina de Santa Maria de Gerri de la Sal, les Salines i el magatzem de la Sal, conegut com l'Alfollí. A més, el poble de Gerri i el de Peramea, situat al Pla de Corts, van ser declarats conjunts històrics d'interès nacional. Això comporta que els criteris d'intervenció en aquests indrets protegits queden regulats per la Llei del Patrimoni Cultural Català. La redacció del planejament urbanístic del municipi de Baix Pallars haurà de recollir aquests criteris d'actuació. D'altra banda, una part de la gent interpreta aquesta situació de protecció com un inconvenient, ja que comporta que les intervencions s'han de realitzar d'una determinada manera. Des del meu punt de vista, aquest fet s'hauria de contemplar a més llarg termini intentant convèncer-los dels aspectes positius que comporta", explica.

Les prioritats d'aquests petits nuclis difereixen molt de les que tenen municipis més grans i així ens ho explica el nostre arquitecte: "Fins fa dos anys, hi havia nuclis del Baix Pallars sense llum. Les necessitats als llocs petits canvien. A les ciutats no trobes un edifici sense aigua, llum, clavegueram, telèfon, accés rodat, ... En canvi, en aquests indrets hi ha unes altres prioritats i les accions més importants són les de garantir els serveis bàsics com xarxes de clavegueram, subministrament d'aigua o llum,..." Juanmartí

també explica que "a més, alguns nuclis de Baix Pallars estan deshabitats. Fa relativament poc ens vam trobar que en un d'aquests indrets s'havia produït un gran deteriorament de les edificacions i s'havien esfondrat els teulats. A la tardor la gent va a buscar bolets, i a l'estiu els excursionistes fan travesses d'una terra a una altra, i aprofiten l'ocasió per passejar pel poble desconeixent el perill dels edificis. Això va fer que l'ajuntament es dirigís a cadascun dels propietaris perquè actuessin en els edificis que ho requerien per tal que el risc existent desaparegués. Així, d'un poble amb vint-i-cinc o trenta cases només en van quedar tres o quatre de peu dret i l'església consolidada feia poc. Es tractà d'una actuació dura però resultat de la situació de despoblament de molts nuclis de la zona". Aquest jove arquitecte ens explica que "la responsabilitat que els edificis estiguin en bon estat de conservació és un deure dels propietaris. L'Administració vetlla perquè aquest deure es compleixi".

El municipi de Baix Pallars és una figura administrativa per denominar l'extens terme municipal format per l'agregació de diversos nuclis que, com indica Juanmartí, "és el reflex de la comarca. Durant els anys seixanta, la gent de la zona va marxar a treballar a les ciutats i això va generar un despoblament important dels nuclis rurals. Tot i aquest fet, els últims anys s'ha girat el mitjà i la gent jove retorna com a resultat d'un canvi en les tendències de l'economia. Ara, gràcies a idees com la del turisme verd, ecològic, d'aventura, ... s'han iniciat inversions en nuclis que eren relativament petits i desconeguts, i s'ha generat un dinamisme paral·lel d'aparició de serveis que fins ara no existien".

Aquestes terres s'extenen a la zona prepirinenca. Tot i aquesta proximitat amb el Pirineu la seva arquitectura no és la de teulades de llosats de pissarra i parets de pedra vista. L'Artur explica que "això de la pedra vista de les cases és una tendència dels últims anys. Històricament les construccions de pedra eren les més pobres i la gent arrebossava a sobre de la pedra perquè era una solució que millorava la confortabilitat de l'edifici. Però fa relativament poc tot això ha canviat. S'ha implantat l'estètica de la façana de pedra vista i rejuntada". Un element que els arquitectes de la terra han de tenir present a l'hora d'actuar en els pobles és, segons aquest arquitecte, "l'escala i les tipologies edificatòries de la zona, per una banda, i els colors i textures, per l'altra, que en definitiva acaben sent la realitat material".

L'Artur es mostra favorable que l'arquitectura la faci gent que respecti la terra: "Inicialment, a la comarca hi havia pocs arquitectes però cada vegada augmenten i això facilita les intervencions que es fan en aquests indrets". I continua "l'arquitectura és la manera d'intervenir en un espai o territori. L'arquitecte modela l'espai adèquant-lo a les necessitats programàtiques. Hi ha projectes, però, que només es projecten sobre el paper, i també són arquitectura, encara que l'objectiu és que s'arribin a construir". Així es mostra de convençut aquest jove arquitecte compromès amb l'arquitectura de la seva terra.

“L’arquitectura l’ha de fer gent que respecti la terra perquè és una actuació en un espai o territori”

Artur Juanmartí - La Pobla de Segur (Pallars Jussà)